

Institute of Oceanography Gdańsk University

Jan Jędrasik

Walidacja modelu hydrodynamicznego

Modelowane obszary z zaznaczonymi stacjami obserwacyjnymi

Miary statystyczne zastosowane do weryfikacji modelu

- Wielkości porównywane:
y wartości modelowane (MOD) i x obserwowane (OBS)
- Różnice pomiędzy nimi $\Delta xy = y - x$ określono jako **błąd modelu**
- Różnice pomiędzy średnimi $Q_m = \overline{\Delta xy} = \bar{y} - \bar{x}$ przyjęto za
obciążenie bezwzględne modelu
- Uśredniony kwadrat tej różnicy oznacza **średni błąd kwadratowy** $E_{rs} = \overline{(\Delta xy)^2}$
- Iloczyn standaryzowanych wielkości (OBL) $S_y = \sqrt{\frac{\sum (y - \bar{y})^2}{N}}$ i (OBS) $S_x = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N}}$ wyraża **współczynnik korelacji**

$$r = \frac{\overline{(x - \bar{x}) \cdot (y - \bar{y})}}{S_x \cdot S_y} = \frac{\text{cov}(x, y)}{S_x \cdot S_y} = \frac{\overline{xy} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{S_x \cdot S_y}$$

- Średni błąd kwadratowy wyraża $E_{rs} = \overline{(\Delta xy)^2} = \text{var}(\Delta xy) + Q_m^2$ po rozwinięciu

$$\text{var}(\Delta xy) = \frac{1}{N} \Sigma (y - x)^2 =$$

$$\circ = \frac{1}{N} \Sigma (y - \bar{y})^2 + \frac{1}{N} \Sigma (x - \bar{x})^2 - \frac{2}{N^2} \Sigma (y - \bar{y}) \cdot (x - \bar{x}) = S_y^2 - 2rS_xS_y + S_x^2$$

- dodaniu i odjęciu r^2 oraz uporządkowaniu wyraża związek ze współczynnikiem korelacji w postaci

$$E_{rs} = S_x^2 \left[(1 - r^2) + \left(\frac{S_y}{S_x} - r \right)^2 + \frac{Q_m^2}{S_x^2} \right]$$

- Drugi człon w nawiasie oznaczmy $C^2 = \left(\frac{S_y}{S_x} - r \right)^2$ jako **obciążenie warunkowe** równania opisujące współzależność między błędem modelu i jego symulacją
- Trzeci człon równania wyraża **obciążenie bezwarunkowe** $B^2 = \frac{Q_m^2}{S_x^2}$ zdefiniowane jako stosunek obciążenia bezwzględnego do odchylenia standardowego obserwacji

- Wyrażenie E_{rs} podzielone przez S_x^2 z oznaczeniem $1 - \frac{E_{rs}}{S_x^2} = E$ oznacza współczynnik determinacji lub efektywności $E = r^2 - C^2 - B^2$ nazywany współczynnikiem Nasha i Suttcliff'a (Węglarczyk, 1998)

Jeżeli nie ma żadnych obciążeń, to jest on równy kwadratowi współczynnika korelacji. Obciążenia wyników modelu obniżają wartości współczynnika efektywności, który wskazuje realnie na charakter symulacji.

- Relacja współczynnika korelacji z **całkowitym błędem kwadratowym** $E_{rc} = \frac{\sqrt{E_{rs}}}{x}$ prowadzi do współzależności tzw. **specjalnego współczynnika korelacji**

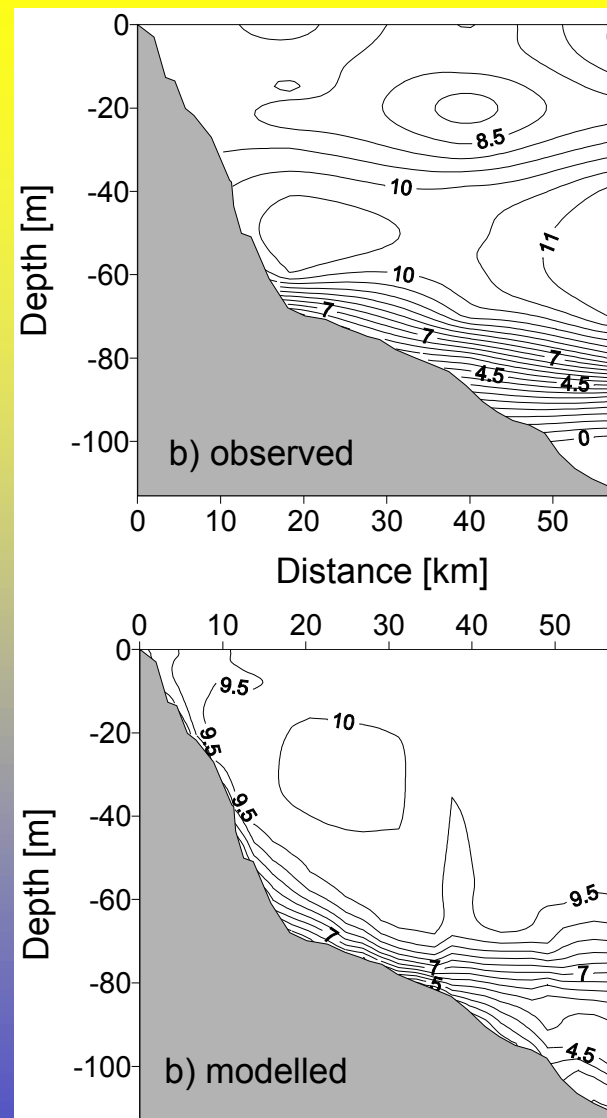
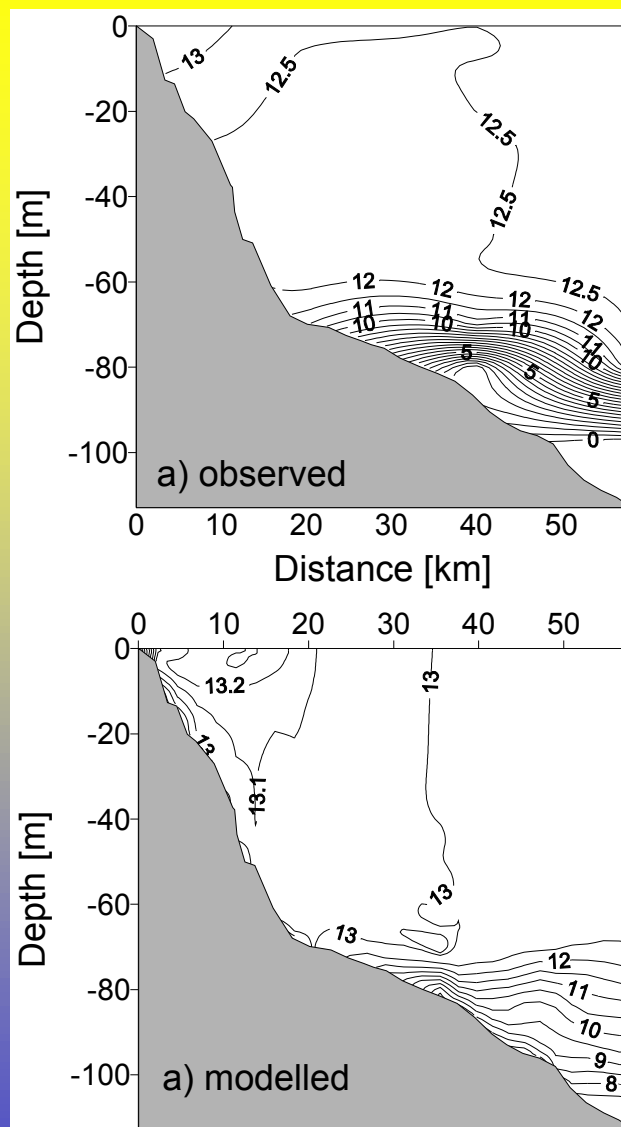
R_s względem E_{rc} w postaci $R_s = 1 - \frac{E_{rc}}{S_x^2 + \bar{x}^2}$

Współczynnik ten jest równy jedności gdy średni błąd kwadratowy jest równy zero, a jego wartość maleje ze wzrostem E_{rc} .

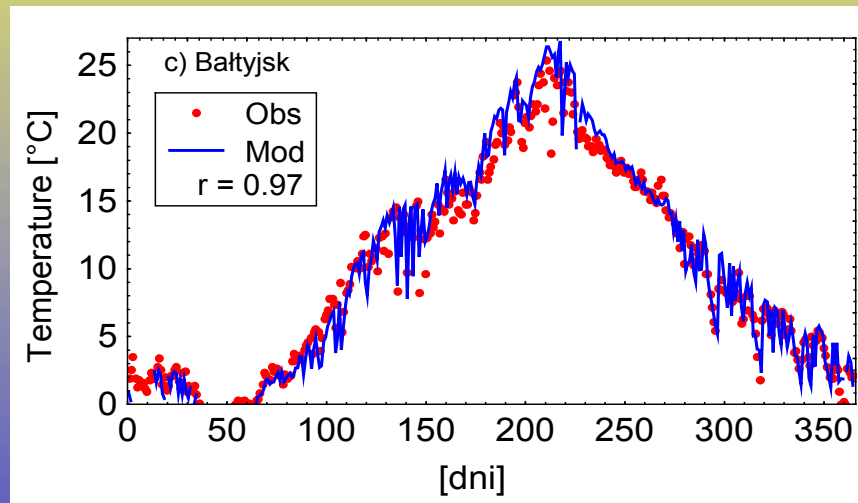
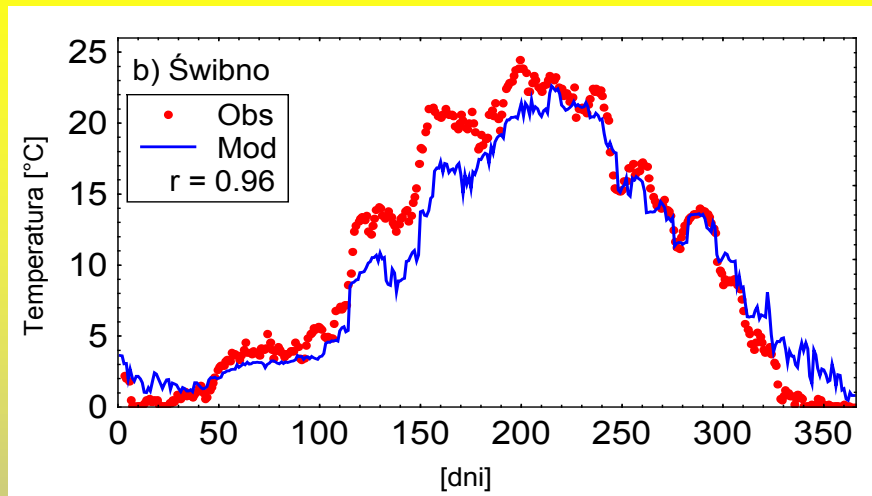
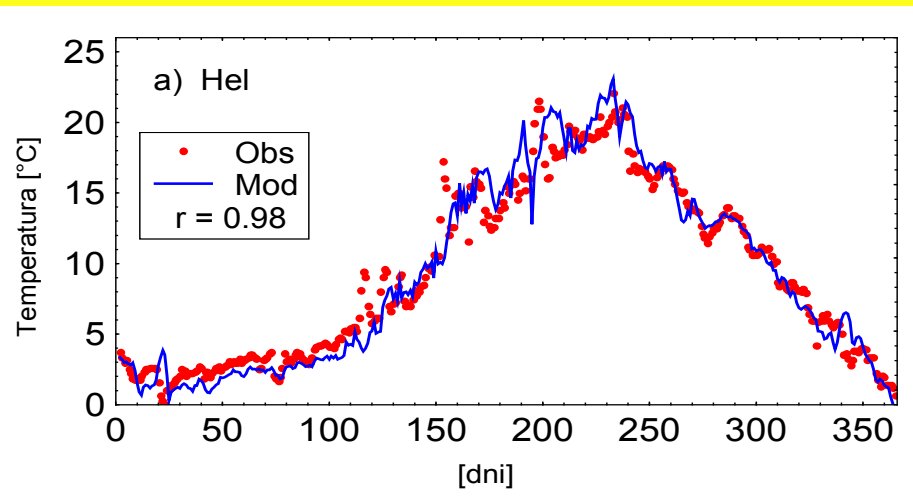
- **Błąd procentowy symulacji modelu** $\delta = \frac{y - x}{x - x_{\min}} \cdot 100\%$

Klasy dokładności symulacji dla przedziałów procentowych błęd według Mayera (1979):

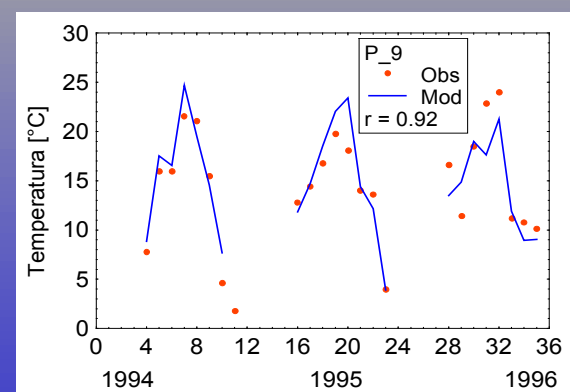
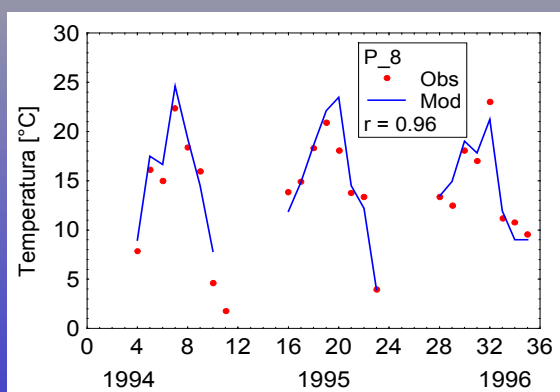
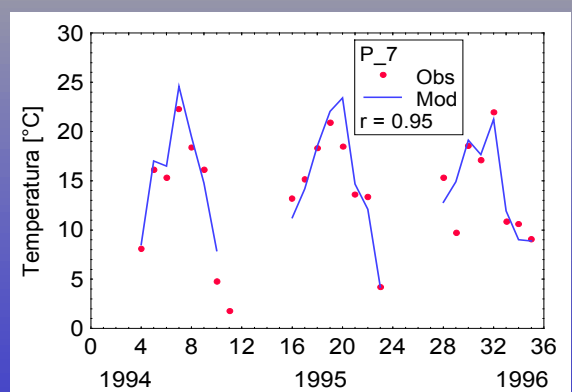
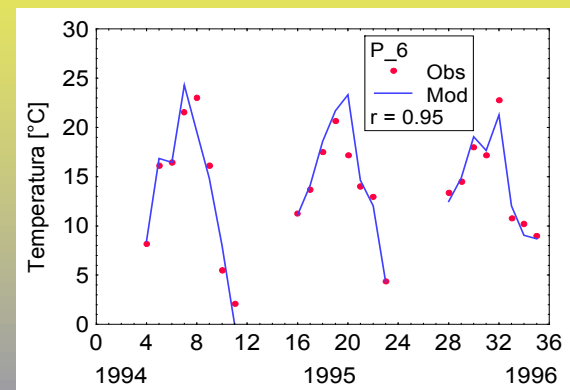
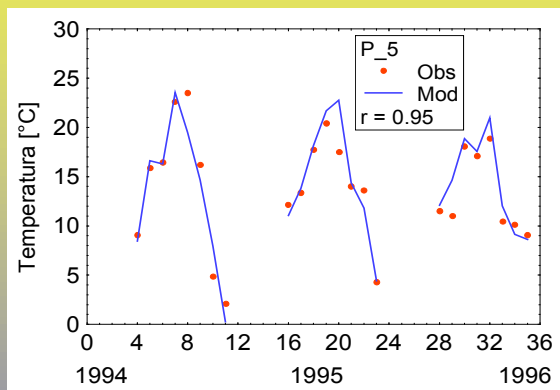
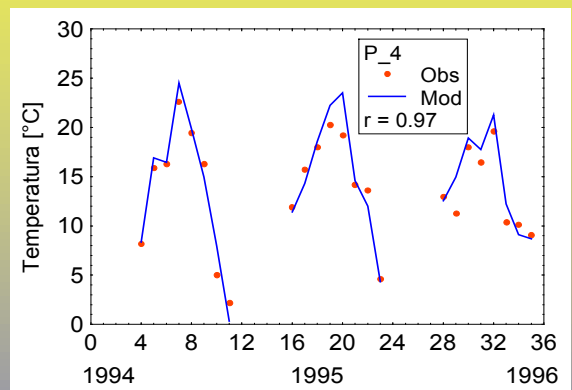
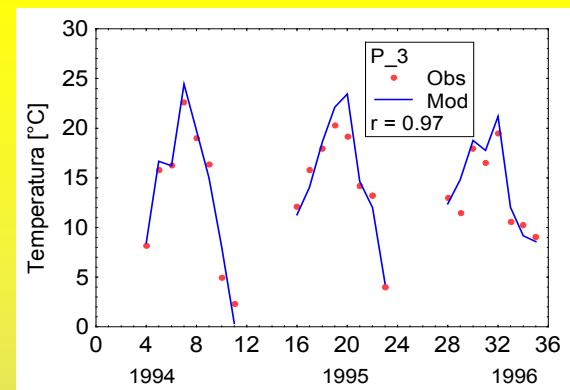
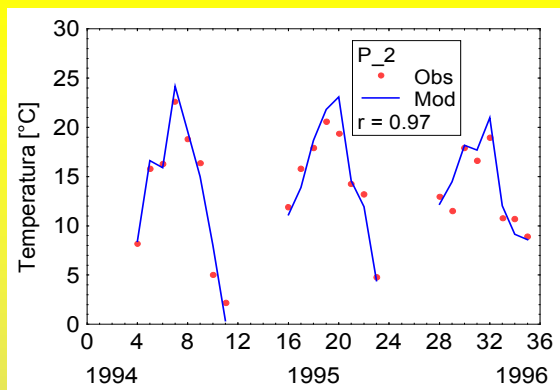
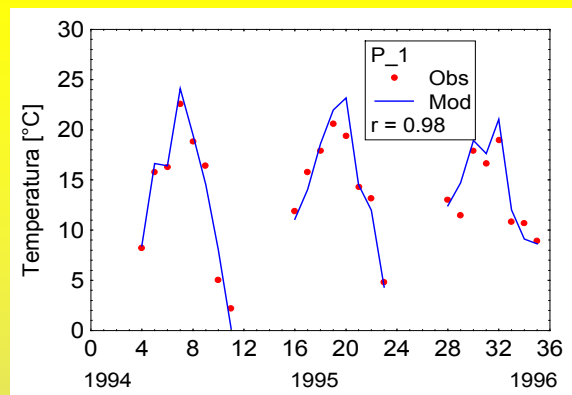
bardzo dobra	$\delta < 10\%$,
dobra	$10\% < \delta < 20\%$,
dostateczna	$20\% < \delta < 30\%$
nie do przyjęcia	$\delta > 30\%$.

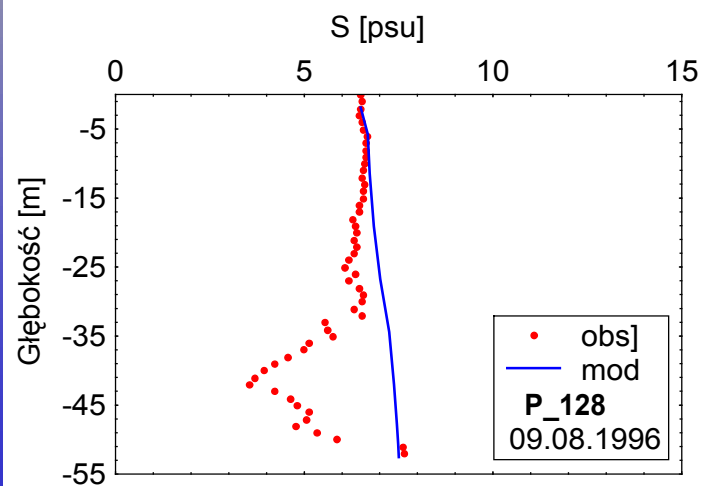
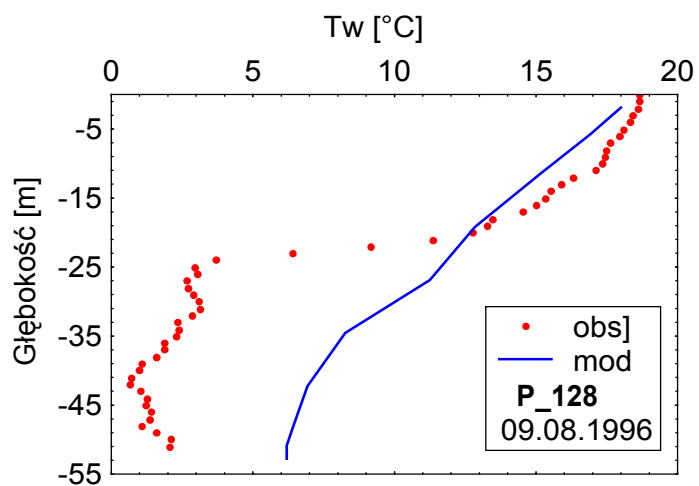
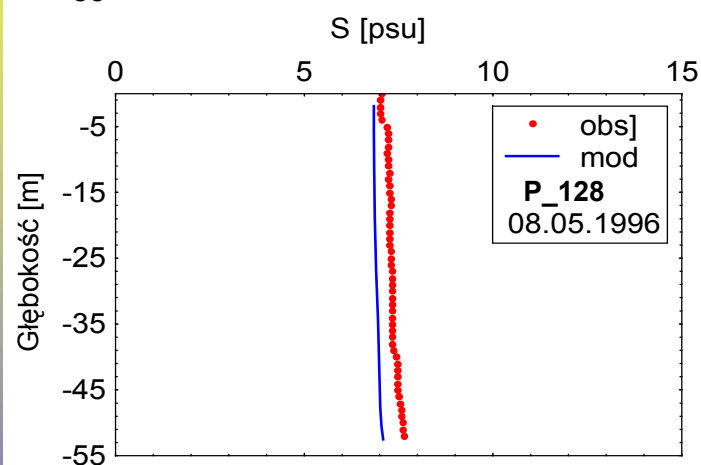
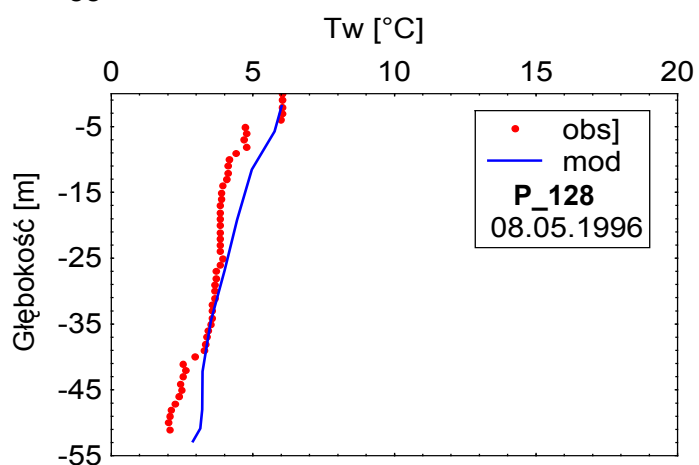
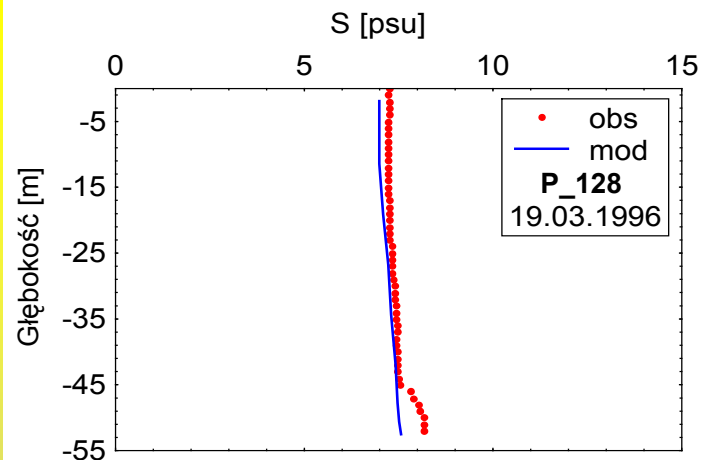
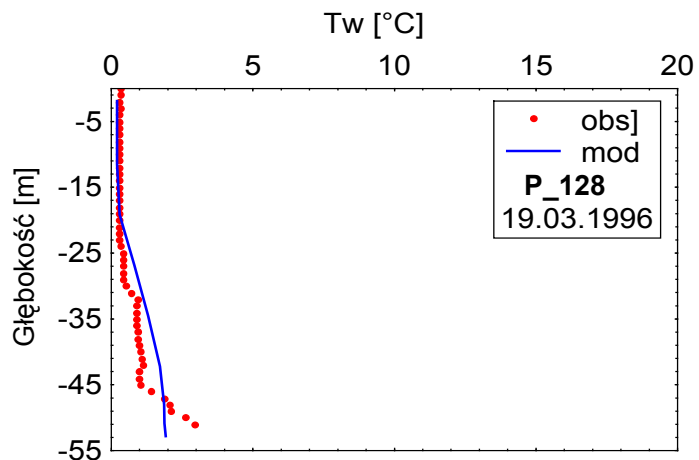
Obserwowane i modelowane rozkłady tlenu rozpuszczonego $O-O_2$ w przekroju od ujścia Wisły do stacji P1 poprzez P110 i P116 a) 4 marca 1995 b) 8 sierpnia 1995

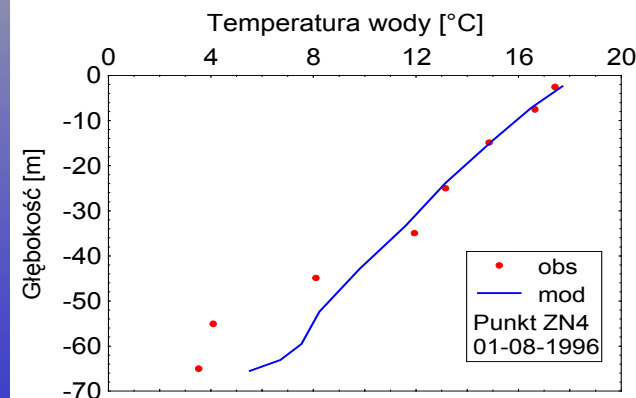
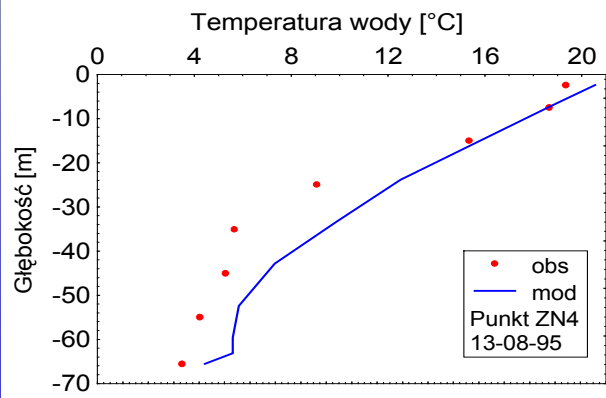
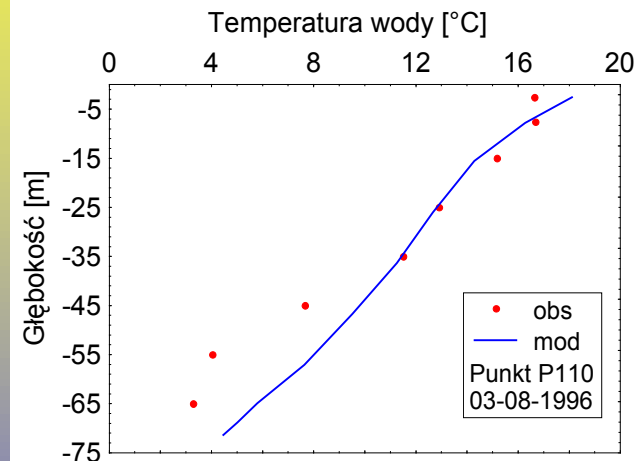
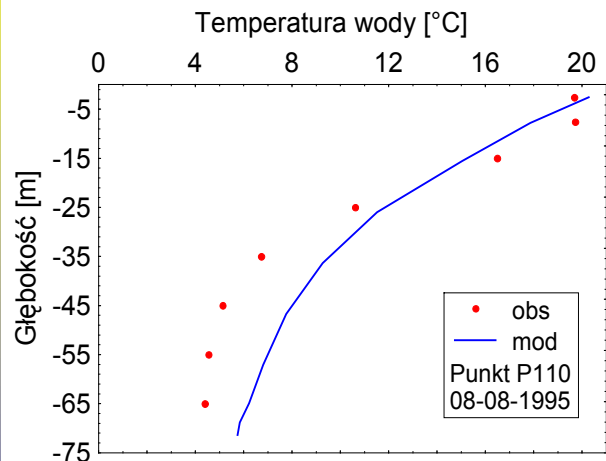
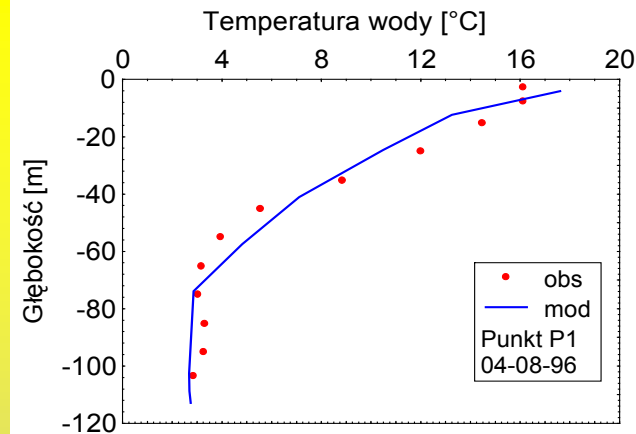
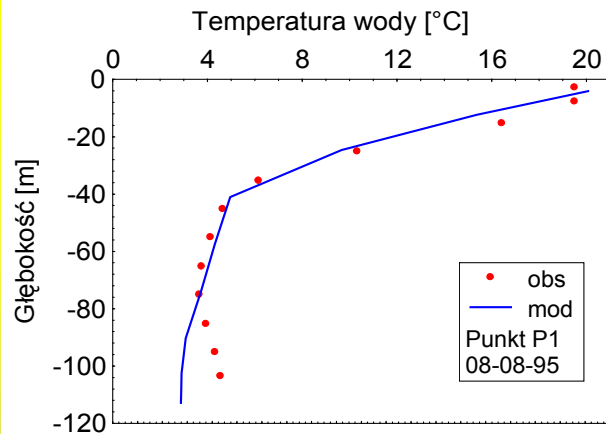

Przebieg temperatury wody powierzchniowej obserwowanej i modelowanej na stacjach brzegowych w a) Helu i b) Świbnie, w 1995 oraz w Bałtyjsku w roku 1994

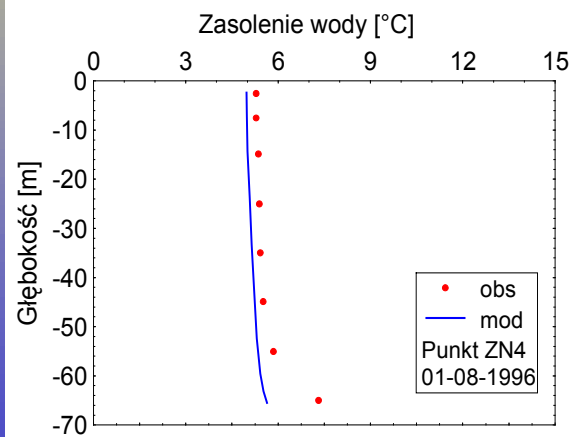
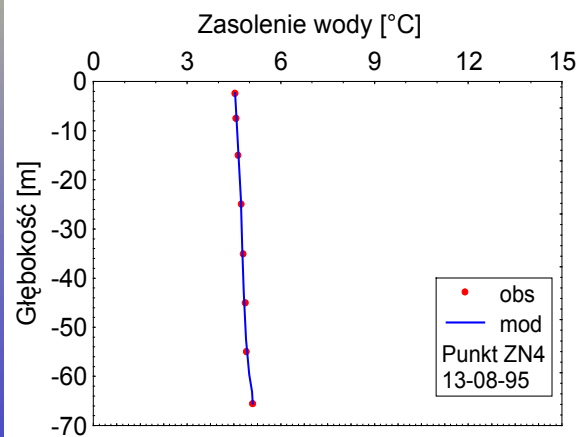
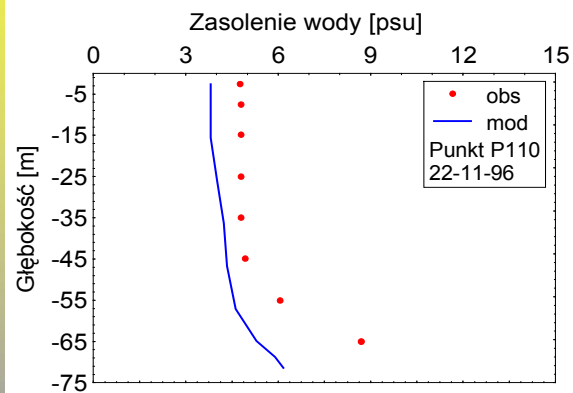
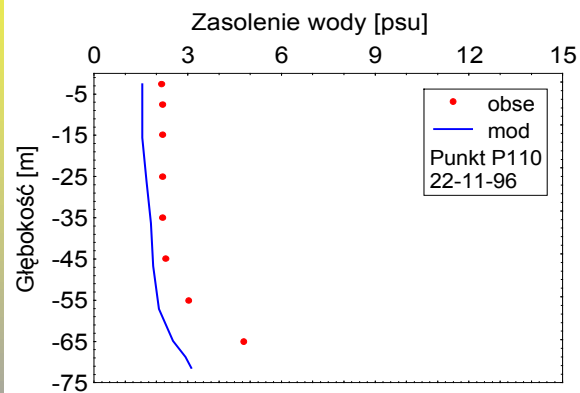
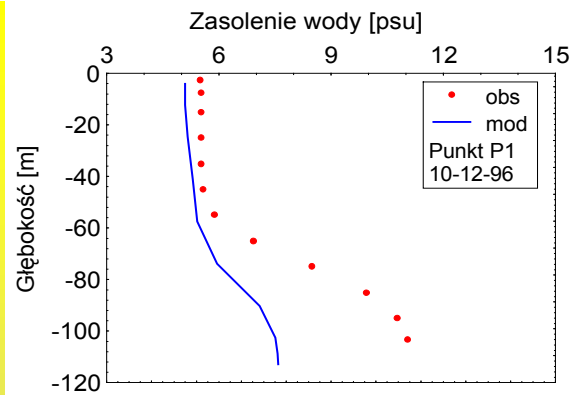
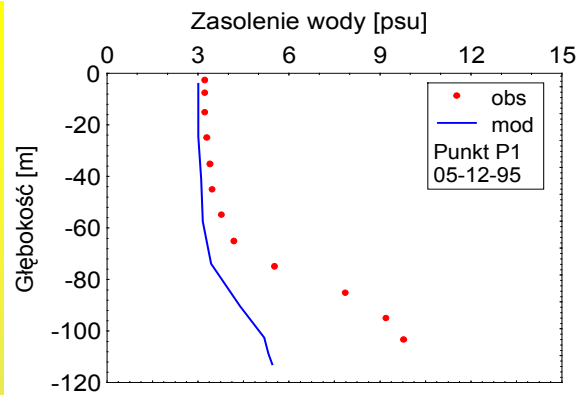

Przebieg obserwowanej (OBS) i modelowanej (MOD) temperatury wody powierzchniowej w punktach 1-10 Zalewu Wiślanego za okres 1994-96

Modelowane i obserwowane pionowe rozkłady temperatury wody w wybranych punktach Zatoki Gdańskiej: P1, P110, ZN4 w sezonie letnim 1995_96

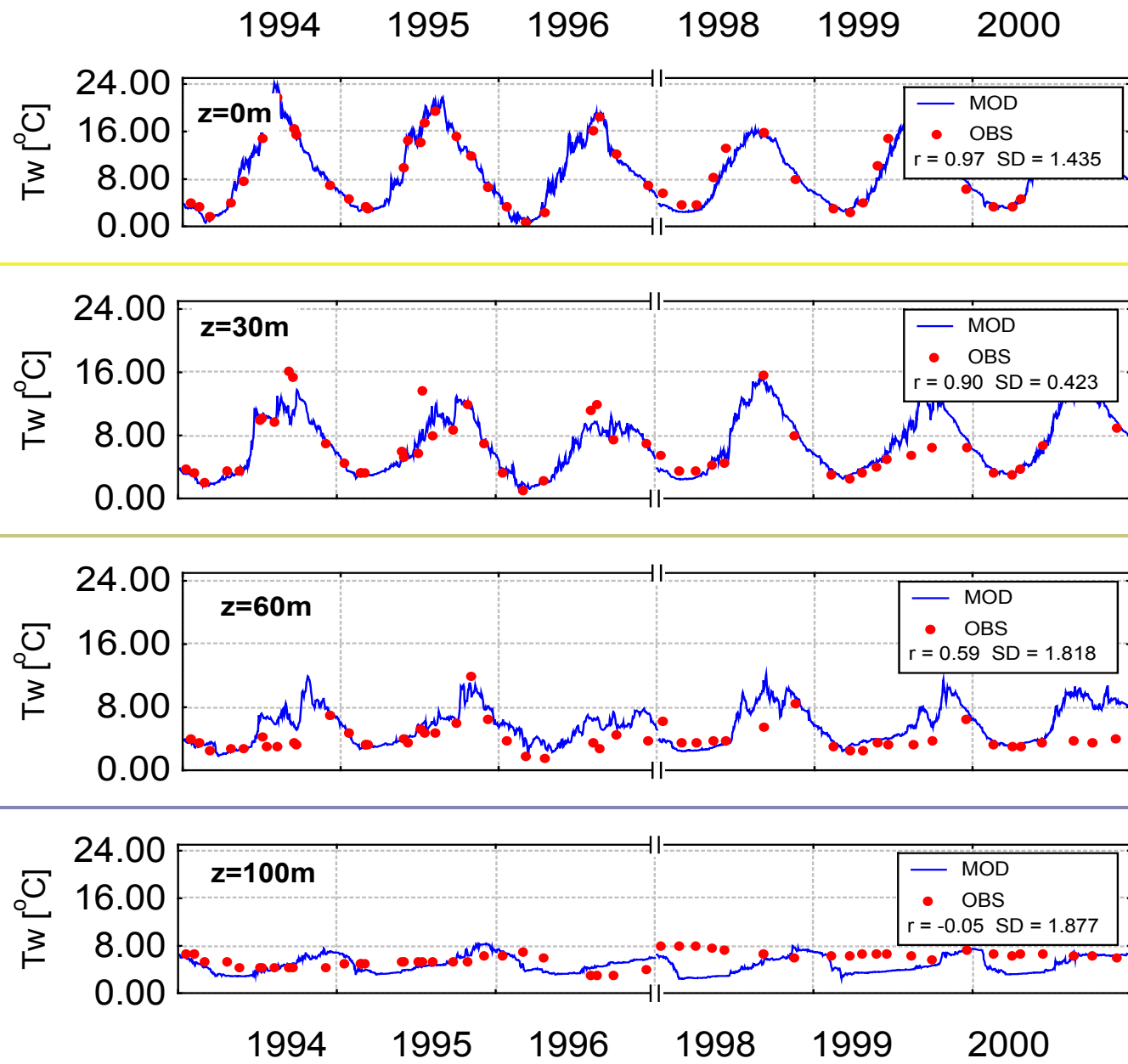
Modelowane i obserwowane pionowe rozkłady zasolenia w wybranych punktach Zatoki Gdańskiej: P1, P110, ZN4 w sezonach jesiennych 1995_96

Tabela 1. Współczynniki korelacji i odchylenia standardowe dla temperatur wody i zasolenia w punktach obserwacyjnych Zatoki Gdańskiej w okresie 1994-1996

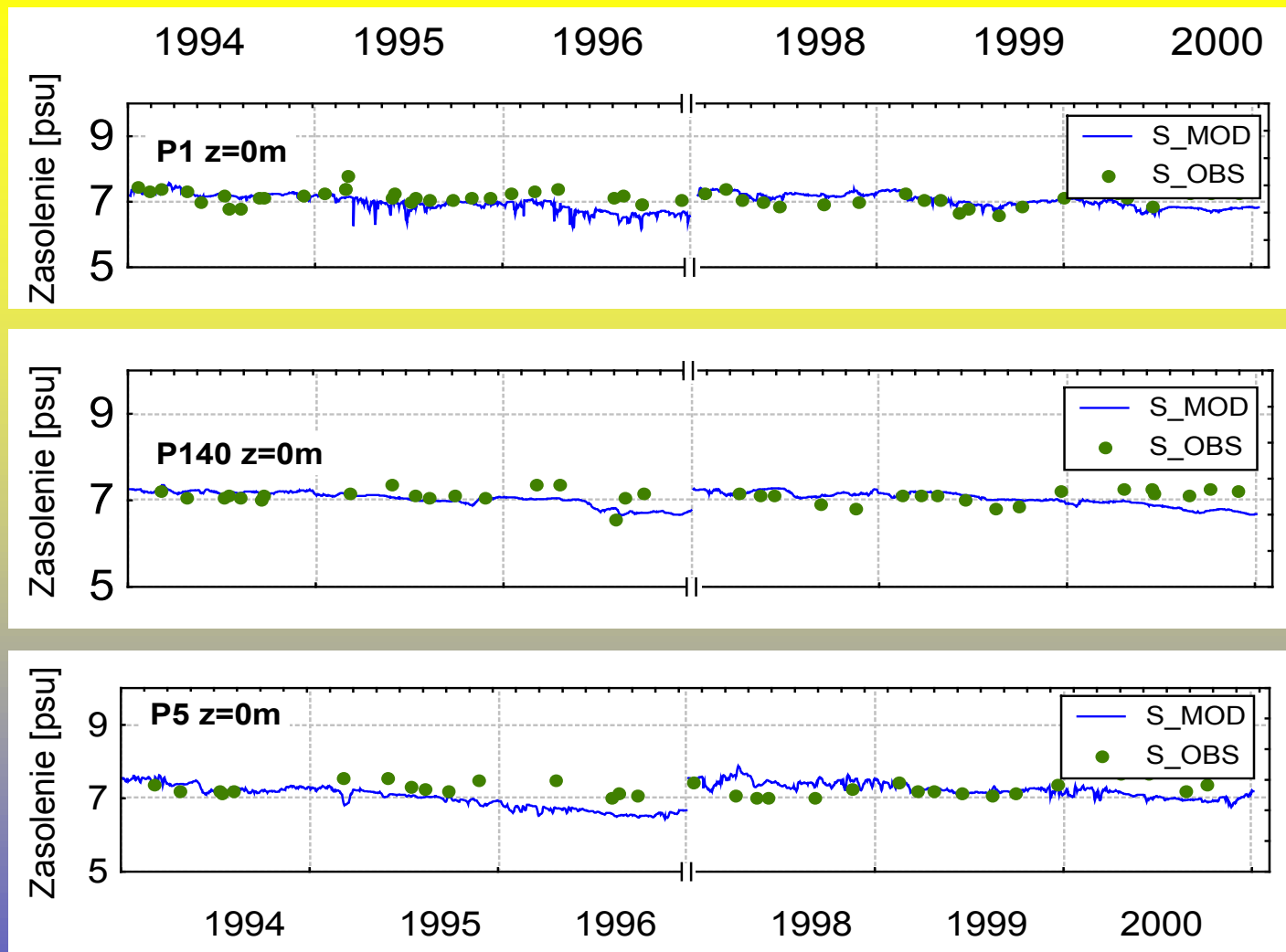
Stacja	T _w		S		Liczba obserwacji
	R	SD	R	SD	
P101	0.51	0.06	0.38	0.02	52
P104	0.65	0.04	0.05	0.02	81
P110	0.42	0.06	0.31	0.01	121
P116	0.83	0.03	0.18	0.01	111
ZN4	0.43	0.02	0.84	0.01	127
ZN2	0.82	0.26	0.69	0.07	71
NP	0.35	0.07	0.65	0.02	40
K	0.84	0.08	0.61	0.02	55
R4	0.58	0.04	0.45	0.01	50
P63	0.68	0.03	0.52	0.08	50

Tabela 2. Współczynniki korelacji i odchylenia standardowe dla temperatur wody i zasolenia na stacjach obserwacyjnych Basenu Gdańskiego w okresie 1994-2000

Stacja	T _w		S		Liczba obserwacji
	R	SD	R	SD	
P1	0.888	1.69	0.876	1.10	394
P140	0.964	1.44	0.725	0.35	180
P5	0.925	1.75	0.951	1.57	320

Przebieg powierzchniowej zmienności obserwowanych i modelowanych temperatur wody T_w na Głębi Gdańskiej, stacja P1 z = 0 m z = 30 m z = 60 m z = 100 m w okresie 1994 – 2000

Przebieg powierzchniowej zmienności obserwowanych (OBS) i modelowanych (MOD) wartości zasolenia na Głębi Gdańskiej stacja P1, Basenie Gdańskim stacja P140, Basenie Bornholmskim stacja P5, w okresie 1994 – 2000

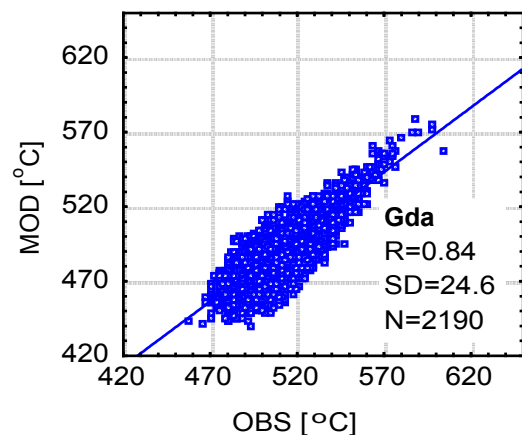
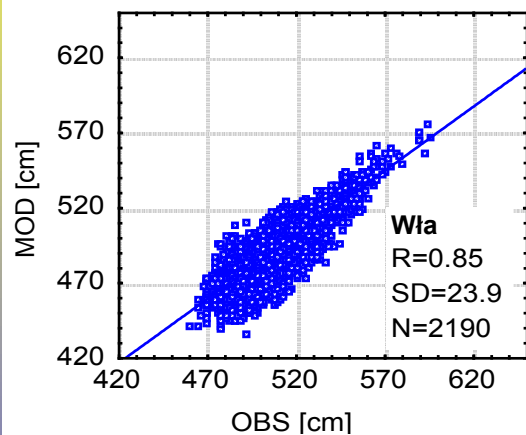
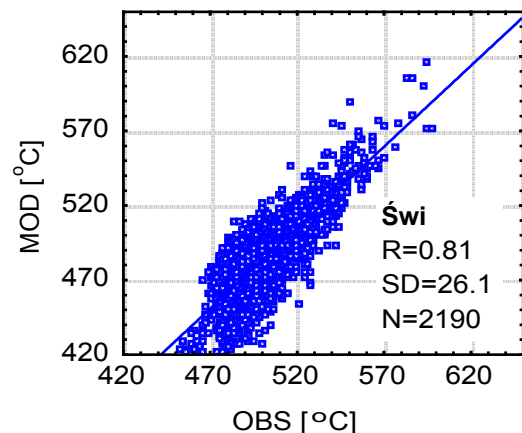

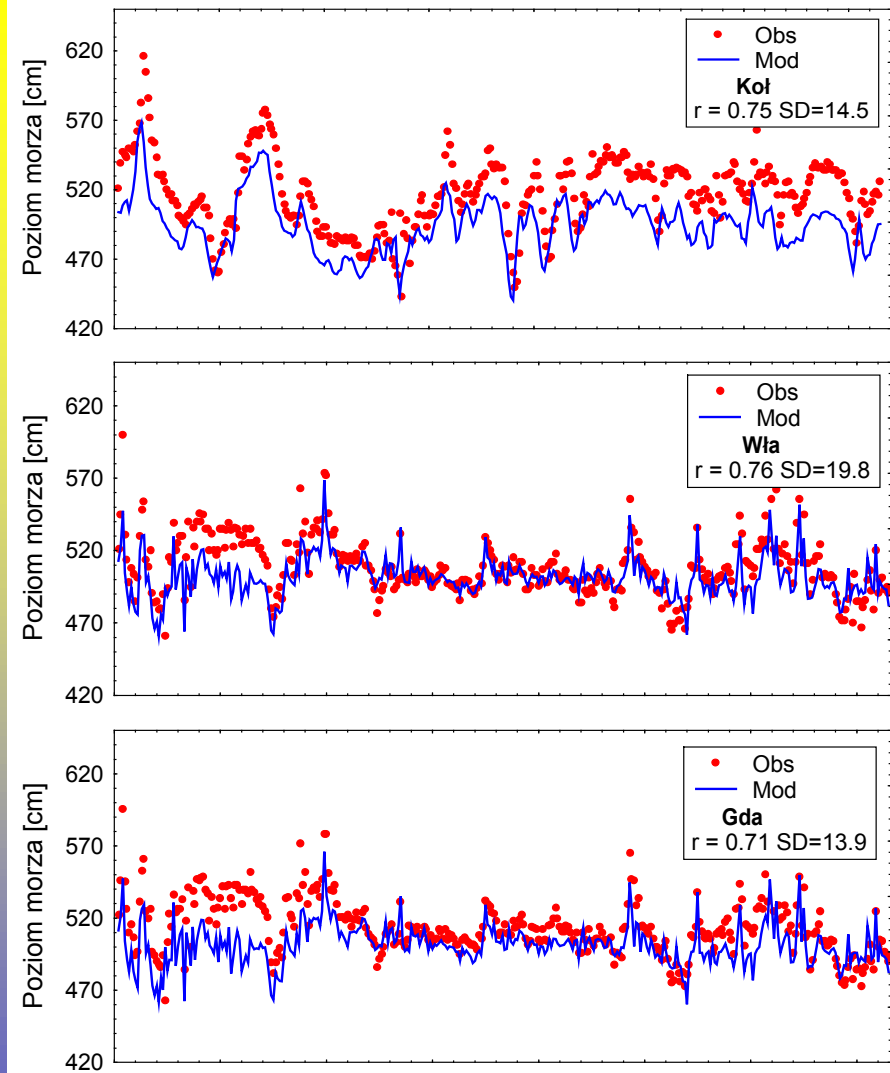
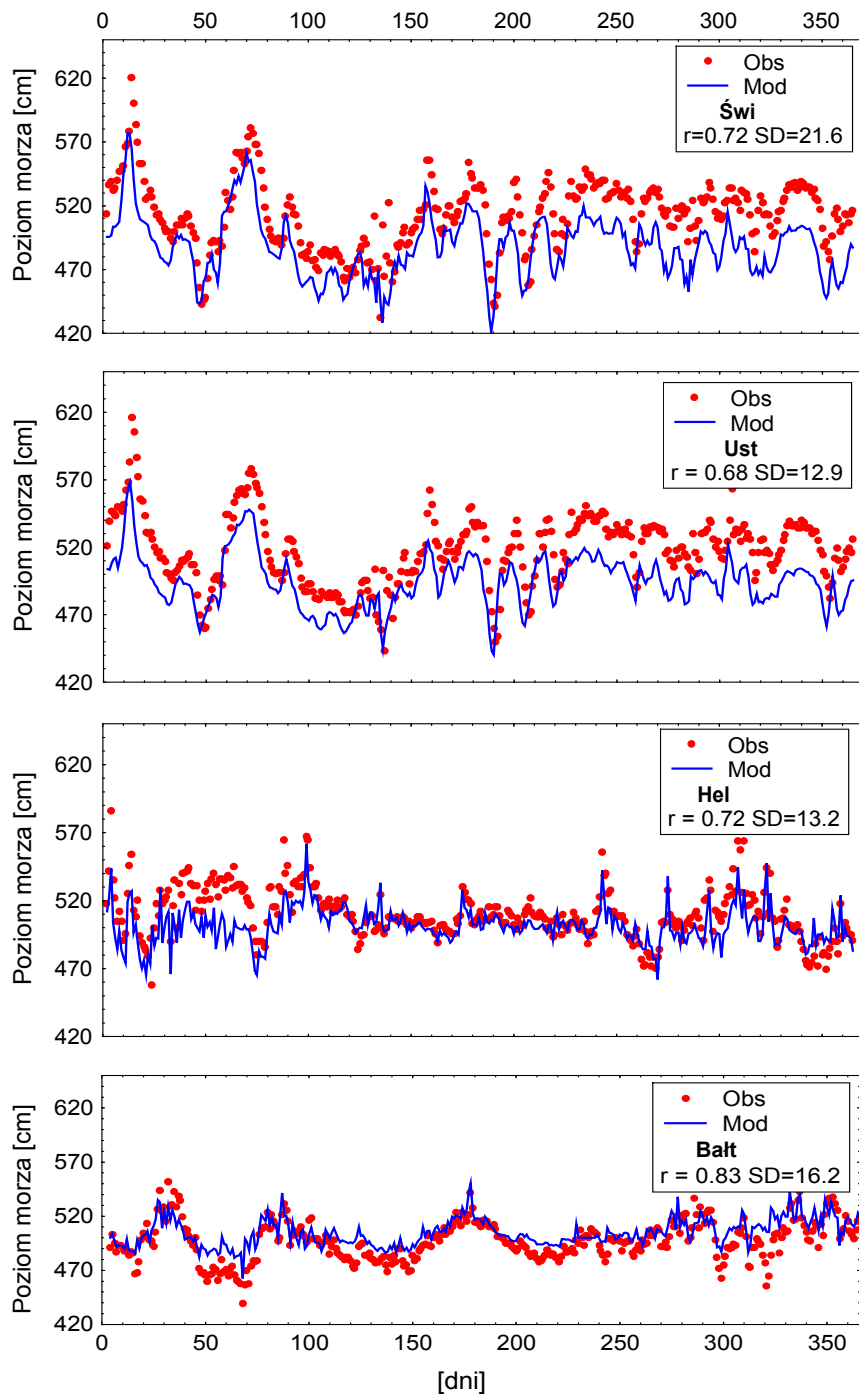
Tabela 4 Ocena symulacji poziomu morza wg klasyfikacji Mayera (1979)

Klasa	G95	H95	W95	S95	K95	U95	S00	W00	G00
1	56.5	60.4	54.8	64.6	69.3	51.3	59.3	52.1	45.3
2	28.6	25.8	32.6	27.0	25.4	32.1	24.1	26.5	27.1
3	11.8	9.2	7.6	6.7	4.3	11.4	9.8	12.4	14.4
4	3.1	4.6	5.0	1.7	1.0	5.2	6.8	9.0	13.2
1+2+3	96.9	95.4	95.0	98.3	99.0	94.8	93.2	91.0	86.8

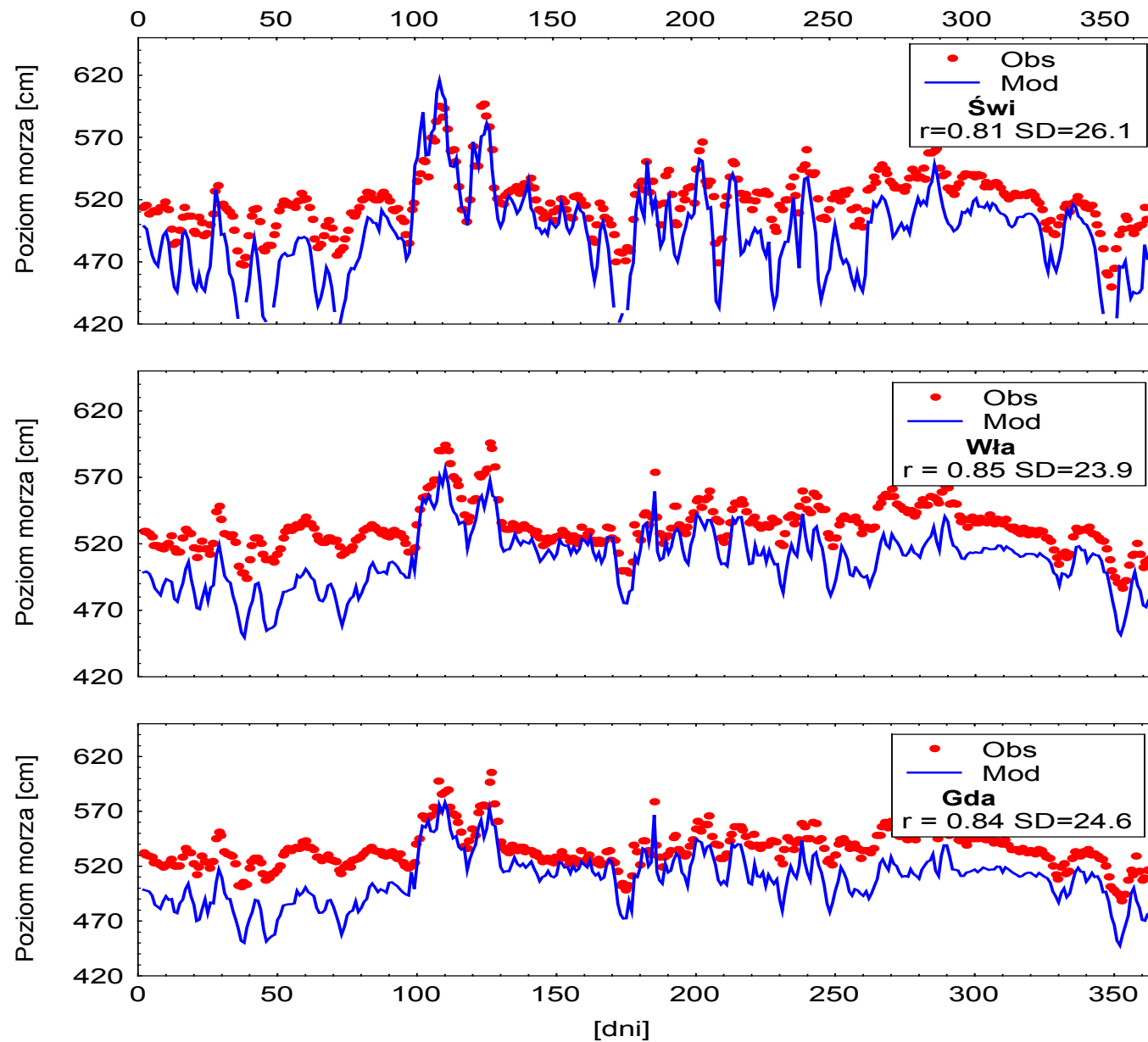
Tabela 2 Parametry statystyczne symulacji wahań poziomu morza na stacjach brzegowych w roku 1995 i 2000*

Parametr	G1995	H1995	W1995	S1995	K1995	U1995	S2000	W2000	G2000
R	0.722	0.717	0.773	0.723	0.752	0.686	0.821	0.817	0.823
Δ	10.63	9.75	9.94	12.25	10.93	11.50	14.56	11.81	14.01
Q_m	0.992	0.999	1.003	1.000	0.999	1.002	0.981	0.984	0.977
E_{rs}	203.4	165.0	159.5	251.6	197.1	216.3	369.7	233.3	312.3
R_s	0.999	0.999	0.999	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
E_{rc}	0.028	0.025	0.025	0.031	0.028	0.029	0.038	0.030	0.034
C^2	0.687	0.709	0.629	0.417	0.591	0.709	-0.110	0.139	0.110
B^2	0.308	0.022	-0.115	0.004	0.023	-0.070	0.327	0.372	0.515
E	-0.44	0.010	0.188	0.348	0.216	-0.037	0.555	0.511	0.400

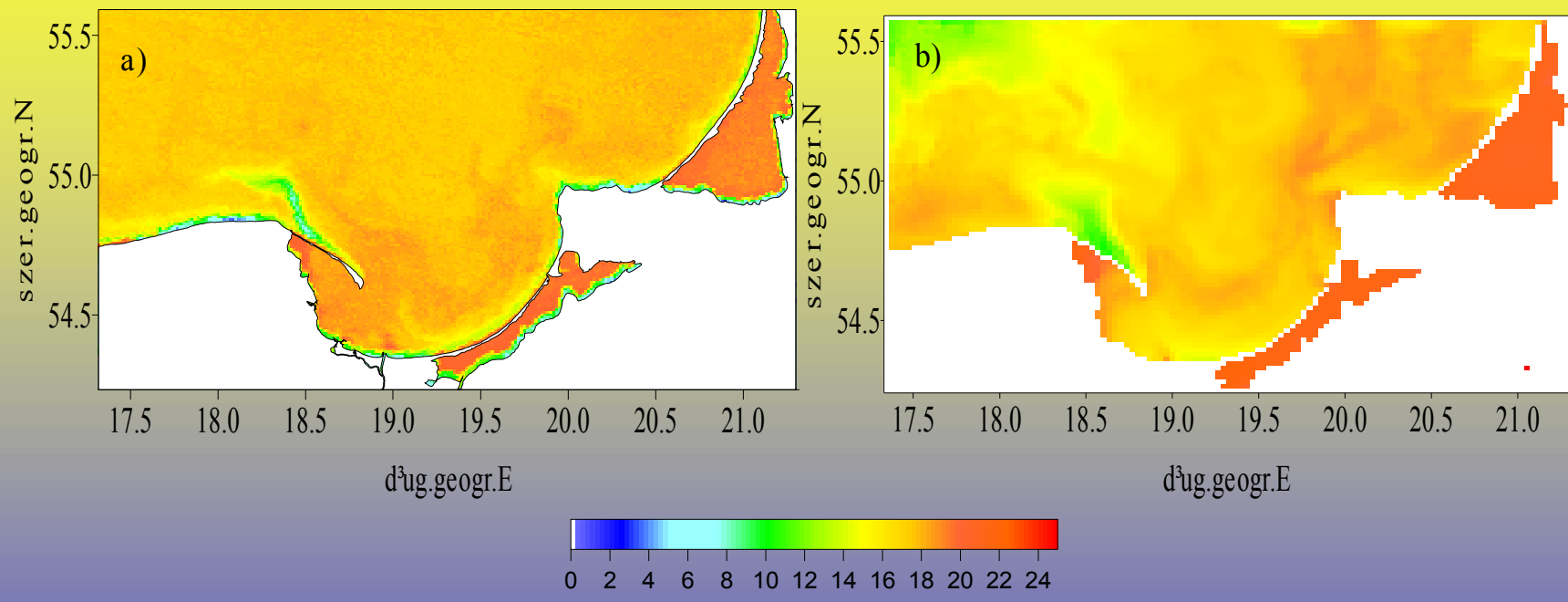
* Litery w pierwszym wierszu tabeli odpowiadają nazwie stacji, dwie cyfry określają rok gdzie: R, współczynnik korelacji; δ , średnie absolutne odchylenie; Q_m , obciążenie modelu; E_{rs} , średni błąd kwadratowy; R_s , specjalny współczynnik korelacji; E_{rc} , całkowity błąd kwadratowy; C^2 , obciążenie warunkowe; B^2 , obciążenie bezwarunkowe; E, efektywność modelu.

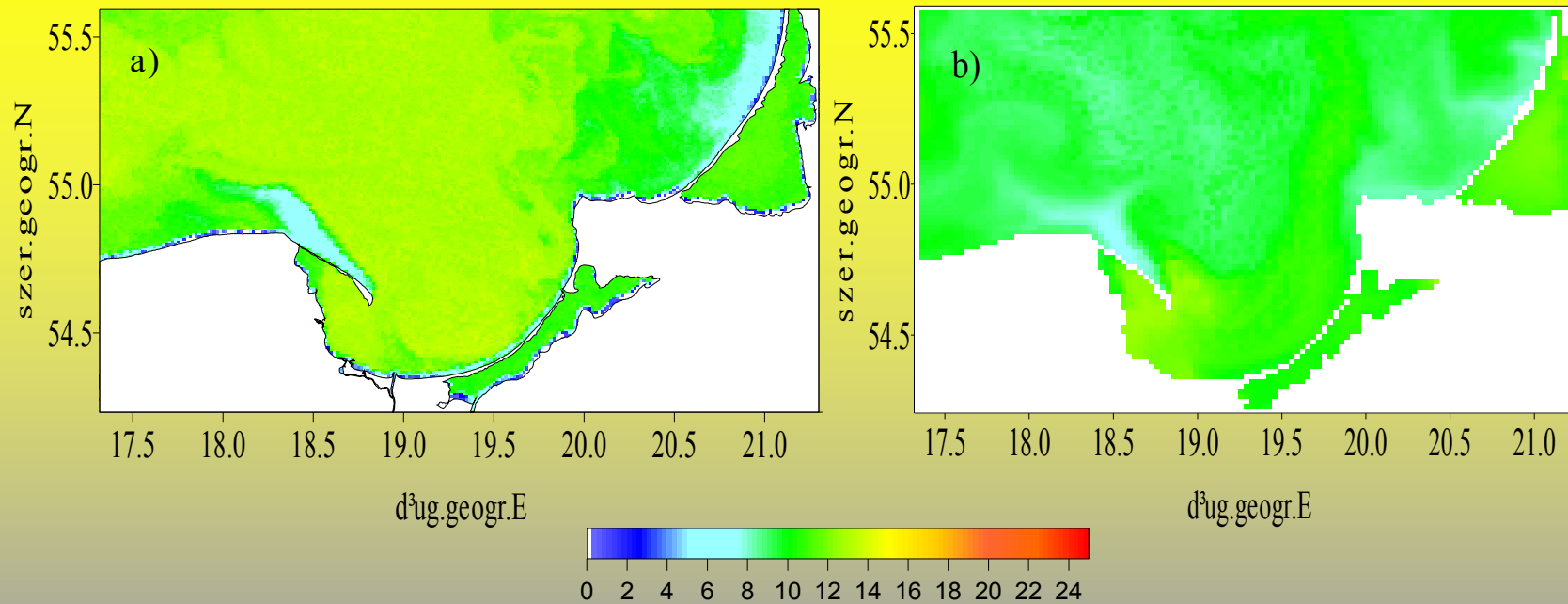
Przebieg wahań poziomu morza obserwowanego (OBS) i modelowanego (MOD) na polskich stacjach brzegowych w 1995r oraz w Bałtyjsku 1994r

Przebieg wahań poziomu morza obserwowanego (OBS) i modelowanego (MOD) na stacjach brzegowych w 2000r

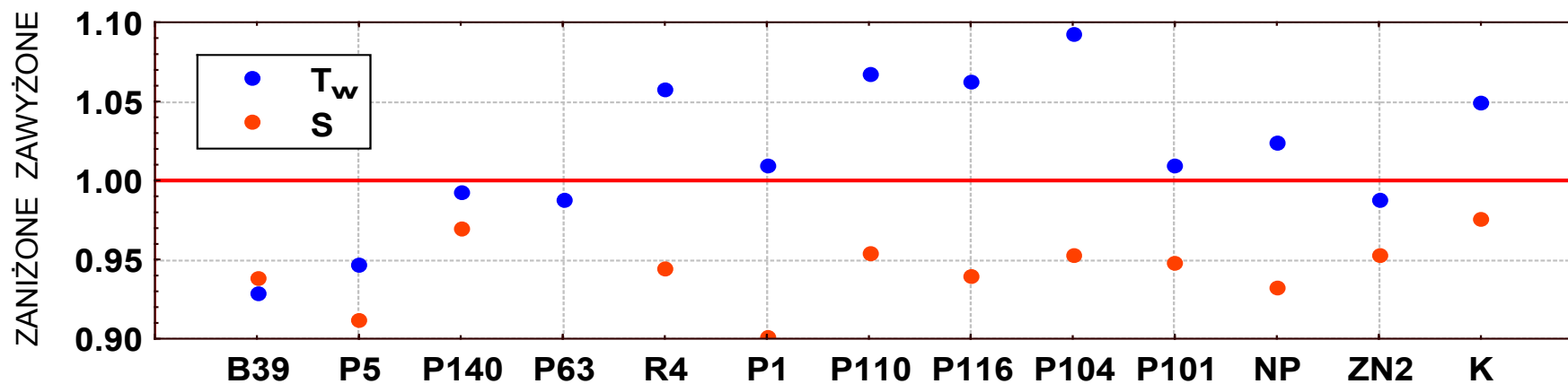
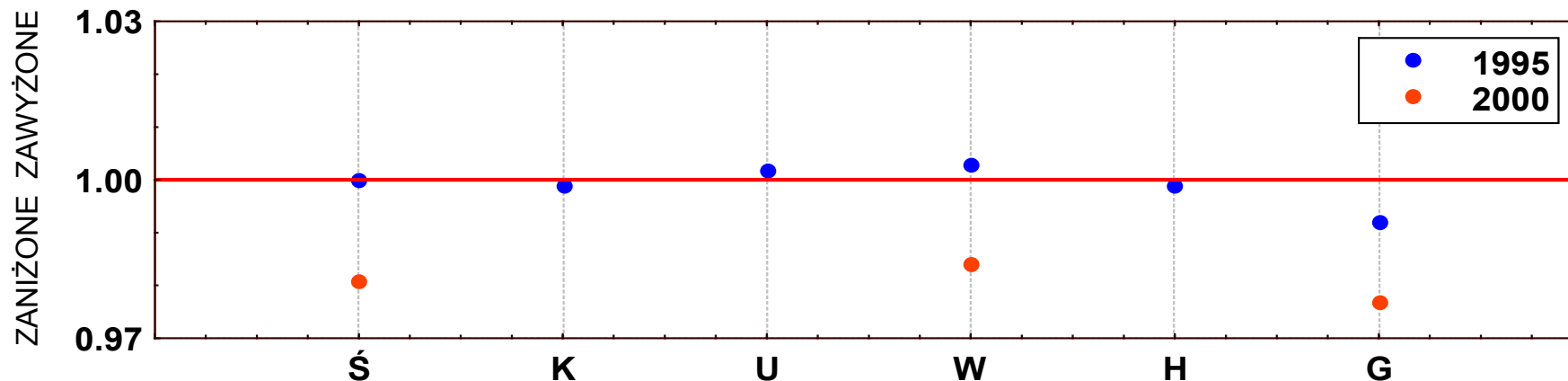
Pola temperatury wody powierzchniowej z 9 sierpnia 1996 a) obserwowane
 b) modelowane

Pola temperatury wody powierzchniowej z 23 września 1996 a) obserwowane b) modelowane

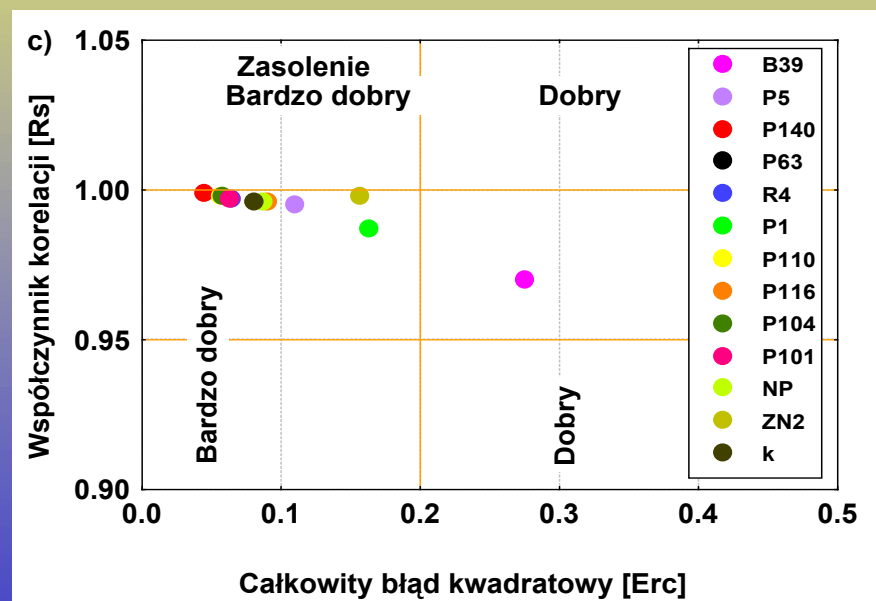
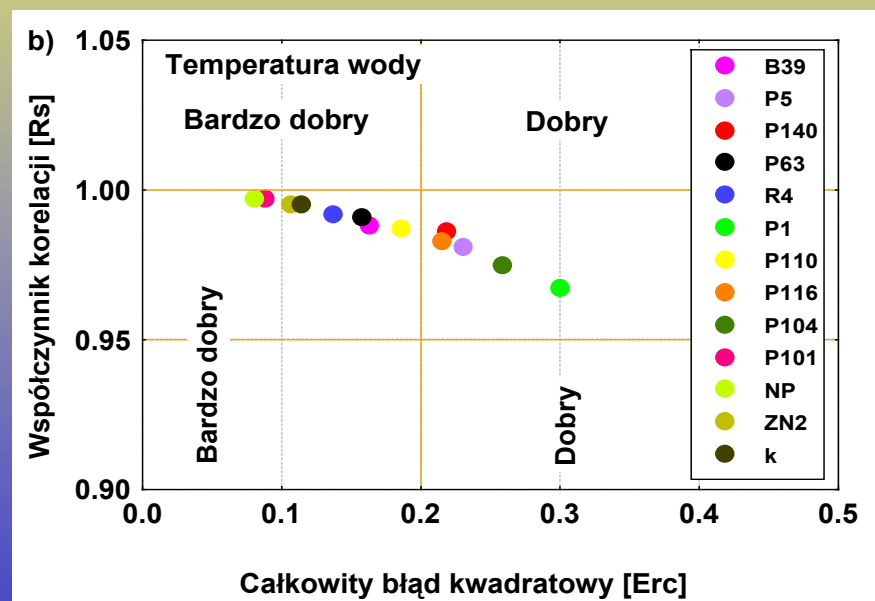
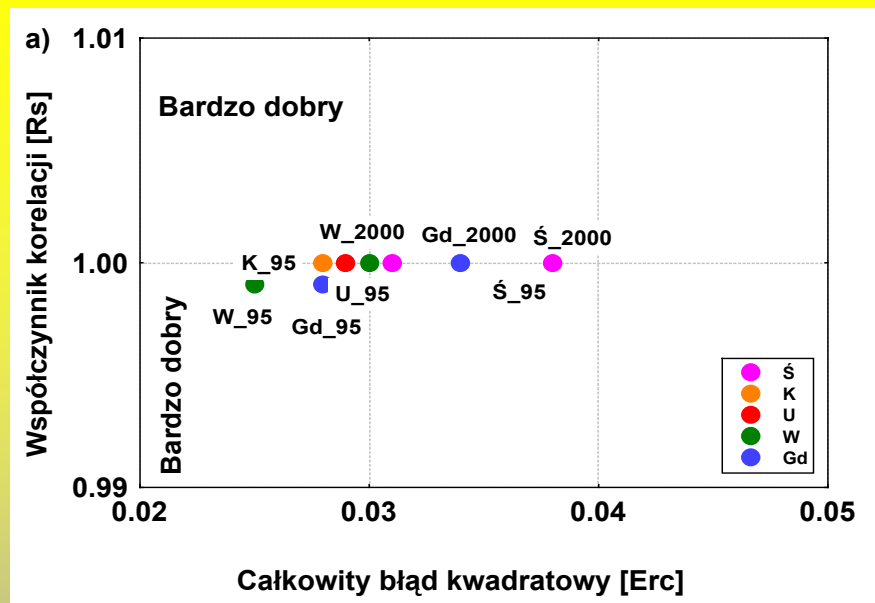
Tabela 5. Korelacja pól temperatury obserwowanej na zdjęciach satelitarnych i modelowanych

Termin	12.04.95	23.05.95	30.05.95	19.03.96	16.04.96	03.08.96	04.08.96	05.08.96	06.08.96	07.08.96	08.08.96	09.08.96	19.08.96	20.08.96	23.09.96
R	0.519	0.665	0.140	0.060	0.363	0.367	0.423	0.344	0.229	0.454	0.427	0.430	0.520	0.353	0.222

Obciążenia bezwzględne symulacji wahań poziomu morza w roku 1995 i 2000 oraz temperatury wody i zasolenia za okres 1994-2000

Parametry	Q_m	C^2	B^2	E_{rs}	E_{rc}	r	r^2	E	R_s
T	-0.130	0.0004	0.0004	2.816	0.256	0.927	0.859	0.858	0.977
S	-0.687	0.100	0.073	0.891	0.109	0.928	0.861	0.687	0.994

Specjalny współczynnik korelacji w funkcji całkowitego błędu kwadratowego
 a) dla poziomów morza b) temperatury wody c) zasolenia

Podsumowanie:

Model hydrodynamiczny

weryfikowany według:

- wahań poziomu morza, rozkładów temperatury wody i jej zasolenia oraz obrazów satelitarnych temperatury
uzyskał wysokie oceny statystyczne potwierdzające zgodność wartości modelowanych i obserwowanych we wszystkich akwenach dla 6 letniego okresu porównań.
- Model **hd** wskazał rejon występowania, wielkość i kształt upwellingów na powierzchni morza potwierdzonych zdjęciami satelitarnymi. Model odwzorowywał także strukturę kolumny wody.

Bezpośrednie rejsy obserwacyjne wskazały na potrzebę zwiększenia rozdzielczości siatek numerycznych dla akwenów występowania upwellingów. Obecna rozdzielczość z oczkiem 1mM^2 pozwala na ocenę zgrubną.

- Model **hd** zaniżał wartości temperatury wody, zawyżał zasolenie, a także w niektórych okresach wahania poziomu morza